

Tiainen Pekka 9.11.2015

Ammattien, osaamisen ja työllisyyden tulevaisuuden arviointi Euroopassa ja Suomessa
Anticipation future labour force and skill demand and supply in Europe and Finland

Suomessa on pitkä historia ammattien, osaamisen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan ennakoinnille. Vastaavalla tavalla European Centre for the Development of Vocational Training (Cedefop), suomeksi Euroopan ammatillisen koulutuksen keskus, joka pitää pääpaikkanaan Kreikan Tessalonikaa, käynnisti muiden hankkeiden ohella vuonna 2005 ennakointiverkoston, joka tuntee nimen Skill Needs network. Kutsuttakoon sitä suomeksi ammatti- ja osaamistarveverkostoksi tai lyhemmin osaamistarveverkostoksi. Suomen edustaja hankkeessa on ollut koko ajan VTT Pekka Tiainen työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Esityksessä käydään läpi tätä ennakoinnin menetelmää ja viitekehystä. Asiaa tarkastellaan tutkimukselliselta kannalta sekä myös pohtien alakohtaisia tarpeita. Tässä esitetään eräitä huomioita yhteiskuntatieteen koulutuksen kannalta.

Cedefopin hankkeessa ensin oli ajatuksena selvittää tulevia ammatti- ja osaamistarpeita, mutta Suomen työvoimahankkeiden esikuvan mukaisesti se rakennettiin vastaavaan tapaan kuin Suomessa tällainen ennakointi oli rakennettu. Aiemmin vuosina 1993-1997 oli Euroopan Talousalueen käsittänyt hanke, jossa oli tarjonnan tarkastelu väestön ja työvoimaan osallistumisen kannalta, muttei kysyntää. Nyt ovat tarkastelussa olleet molemmat, kysyntä ja tarjonta.

Niinpä siinä ovat mukana työvoiman kysyntä ja tarjonta jälkimmäinen väestöennusteiden ja työvoimaan osallistumisasteiden pohjalta iän ja sukupuolen mukaan. Kysyntä puolestaan arvioidaan lähtökohdista talouskasvu ja työvoiman kysyntä toimialoittain. Toimialakohtaisen ammattirakenteen perusteella arvioidaan työvoiman kysyntä ammatteittain (työn kysynnän lisäys tai vähennys). Kun lisäksi otetaan huomioon poistuma työvoimasta ennen kaikkea eläkkeelle (korvaamiskysyntä) saadaan uuden työvoiman tarve. Tarve lasketaan koulutuksen mukaan ja tarkastellaan myös korkean, keskitason ja alemman tuottavuuden kysyntää.

Erikseen tarkastellaan osaamistarpeita koska osaaminen ja ammatti eivät ole sama asia vaan samaa osaamista tarvitaan eri ammateissa, mutta osaaminen painottuu eri tavoin.

Arviot tehdään kaikille Euroopan Talousalueen maille eli EU:n lisäksi Norjalle, Sveitsille ja Islannille ja lisäksi muutamille muille kiinnostaville maille sekä koko EU- ja ETA- aluetta varten. Arviot tehdään tuleville vuosille ja vuoden 2016 ennakointikierroksella vuoteen 2030 asti. Peruslaskelman rinnalle tehdään vaihtoehtoisia laskelmia keskeisten kysymysten perusteella.

Nyt ovat olemassa alustavat vuoden 2016 kierroksen tulokset väestöstä, työvoimasta ja työllisyydestä sekä ammattirakenteesta kaikille maille ja koko EU:n ja ETA:n alueelle. Kaikille ovat käytössä keväällä 2015 julkaistut tuoreimmat tulokset Cedefopin sivuilta. Näkymä on, että työllisyys vähitellen elpyy mutta useissa maissa hyvin hitaasti ja finanssikriisiä edeltäneeseen tasoon päästään useimmissa maissa vasta pitkän ajan kuluessa.

Viiteitä

Cedefopin verkostosta pääsivu ja malliksi Suomen maaraportti keväältä 2015 (vastaavat kaikista maista sekä kokonaisraportti):

<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/networks/skillsnet>

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/finland-skills-forecasts-2025>

l) Valtiotieteen tohtori kansantaloustieteessä ja työ- ja elinkeinoministeriön neuvotteleva virkamies sekä ollut Euroopan ammattien ja osaamisen tulevaisuusverkostossa Suomen edustaja hankkeen alusta alkaen